

OPONENTSKÝ POSUDEK DOKTORSKÉ DISERTAČNÍ PRÁCE

Autor:	Mgr. Veronika Kristková, LL.M.
Téma:	Postavení obětí porušování lidských práv v mezinárodním právu se zaměřením na oběti vážných porušení lidských práv a mezinárodního humanitárního práva.
Typ práce:	Doktorská disertační práce
VŠ:	Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

A. Logická stavba práce

Předložená disertační práce Mgr. Veroniky Kristkové odpovídá svým zaměřením trendu posledních let, kdy se problematika porušování lidských práv stává předmětem nejen badatelského výzkumu, ale též jednou z významných otázek mezinárodních vztahů a především pak mezinárodního práva.

Autorka si v úvodu své práce stanovila jako hlavní cíl „zaměřit tuto práci na oběti vážných porušení lidských práv (dále jen „LP“) a mezinárodního humanitárního práva, protože v průběhu výzkumu vyšlo najevo, že zatímco práva obětí porušení LP obecně jsou relativně ustálena jak v teorii, tak v praxi mezinárodního práva (dále jen „MP“), postavení obětí vážných porušení je oblast, která vyvolává řadu doktrinárních otázek..... a nadále se vyvíjí.“

Autorka si proto klade za cíl zabývat se dále např. otázkami

- jaký je rozdíl mezi porušením „hrubým“ nebo „závažným“,
- zda je humanitární právo samostatným pramenem práva a jaký právní režim se aplikuje v případech, kdy porušení humanitárního práva je zároveň porušením MP na ochranu LP?
- zda vyplývá z porušení kogentních norem MP zvláštní režim?
- jaká je efektivita mechanismů, jejichž prostřednictvím jsou realizována práva vážných obětí porušení a zda jsou mezinárodní mechanismy reagující na vážná porušení efektivnější než mechanismy národní?

Z hlediska obsahového si V. Kristková vytvořila dobré předpoklady pro zdárný průběh zpracování dané problematiky tím, že zahajuje svůj text poměrně rozsáhlou úvodní pasáží, ve které věnuje důkladnou pozornost teoretickému vymezení pojmu vážného porušení LP a mezinárodního humanitárního práva, jakož i definici obětí vážného porušování LP. Na tyto kapitoly logicky navazuje rozbor, proč by měla být vážná porušení LP a humanitárního práva zvláštní kategorií. Autorka dále nastiňuje historický vývoj práva obětí vážných porušení a v kapitole 5. rozebírá společné mezinárodní standardy týkající se obětí tak, jak jsou upraveny v národních právních systémech (právo na prostředek nápravy, právo na přístup ke spravedlnosti, informování obětí a jejich účast v řízení, respektování důstojnosti oběti a poskytnutí pomoci, ochrana soukromí obětí, ochrana před zastrahováním, odškodnění od státu.)

Stěžejní část práce tvoří kapitola šestá, v níž V. Kristová analyzuje normativní rámec práv obětí vážných porušování LP a mezinárodního humanitárního práva. Z pohledu mezinárodního práva LP, humanitárního práva a mez. trestního práva podrobuje důkladné analýze problematiku práva na účinný právní prostředek nápravy jak obecně, tak v rovině hrubého a systematického porušování LP, rozebírá dále právo na ochranu, na účast na řízení, právo na „pravdu“ a specifika práva na reparace v případech masového porušování LP. V kapitole VII. práce pokládám za užitečné rozlišení odpovědnosti státu za vážná porušení lidských práv jednak podle mezinárodního práva LP či humanitárního práva, dále podle mezinárodního trestního práva, založeného na individuální trestní odpovědnosti nebo občanskoprávní odpovědnosti podle vnitrostátního práva.

V další kapitole se autorka soustřeďuje na mezinárodní trestní mechanismy – zde především na ICC. Poukazuje na skutečnost, že jak kogentní normy MP, tak i jejich vynucovací mechanismy obsahují mnoho mezer. Nekonzistentní a nepříliš rozšířená praxe států dále nepřispívá k ukotvení těchto norem. Praxe států není v souladu s právní teorií: pachatelé „jus cogens“ trestných činů zůstávají často beztrestní, teorie universalitativy není ani universálně aplikována ani uznávána. Jednou z možných cest pro řešení tohoto problému shledává autorka v kodifikaci mezinárodního trestního práva.

S výše naznačeným právním problémem úzce souvisí princip universální jurisdikce a koncept „aut dedere aut judicare“, který autorka podrobně analyzuje v posledních kapitolách své práce.

V. Kristková dochází k závěru, že „ačkoliv se vážná porušení do velké míry překrývají s kogentními lidskoprávními normami, s nederogovatelnými závazky, závazky erga omnes a trestnými činy dle MP, nelze je s těmito množinami ztotožňovat. Vzhledem k tomu, že není jasné, která porušení lze kvalifikovat jako vážná porušení MP a humanitárního práva, není ani jasné, kdo patří mezi oběti vážných porušení.“ Efektivní realizace práv obětí těchto porušování vyžaduje dle autorky přijmout fakt, že „nelze v případě těchto porušení uplatňovat stejné standardy jako v případech běžných porušení a je proto třeba „vytvořit standardy mezinárodního práva odpovídající specifikům těchto porušení a jejich obětí.“

B. Hloubka provedené analýzy

Přístup V. Kristové ke zkoumanému tématu svědčí o její schopnosti zvolit adekvátní badatelské nástroje a jejich vhodnou aplikaci zvládnout toto tematicky široké téma. Autorka prokazuje dobrou orientaci v problematice, využívá judikatury mezinárodních soudních institucí, o kterou opírá řadu svých tvrzení. K větší přehlednost některých kapitol, značně hutných svým obsahem, mělo být využito tabulek s roztříděnými ukazateli.

C. Schopnost interpretovat dosažené výsledky a vyvozovat z nich závěry

Učiněné závěry mají dobrou vypovídací hodnotu a jsou argumentačně podloženy.

D. Stylistická úroveň práce, pravopis, formální náležitosti

Přes výše uvedená pozitiva práce jsem nucena konstatovat, že zejména pravopis této disertační práce je hluboce pod požadavky, které jsou na disertace kladeny. Velmi časté hrubky (např. ve shodě podmětu s přísudkem), věty, které nedávají smysl (viz např. st. 130, 132, 134 , 136), neznalost užívání čarek ve větě, zkomolená slova, nepřilíš zdařilý anglický „abstract“ – nikoli ABSTRAKT a gramatické chyby a překlepy i v anglickém textu , to vše svědčí o neexistenci vlastní editace textu.

Přitom nejen obsahová, ale i formální stránka práce je důležitá a je povinností autora, aby odevzdal text po formální stránce bezvadný. I psaní je do určité míry „řemeslo“ a má své náležitosti. Autorka se zřejmě dostala do časové tísně – to ale není omluvou.

Text by po formální stránce získal na kvalitě, kdyby byl obsah práce v úvodu doplněn o příslušná čísla stránek – vyhledávání v téměř dvou set stránkovém textu je jinak velmi obtížné.

Uveřejnění či archivace práce v této podobě není akceptovatelná a je, bohužel, velmi špatnou vizitkou pro autorku.

E. Práce s literaturou

Autorka opírá svůj výzkum o anglicky psanou literaturu, převážně anglo- amerických autorů. Množství využití literatury není příliš rozsáhlé, je však dostačující. Čeští autoři v přehledu jak literatury, tak odborných článků, chybí.

F. Dílčí připomínky/komentáře : nemám

Celkově shrnuji, že předložená doktorská disertační práce má dobrou odbornou úroveň, autorka v ní prokázala tvůrčí schopnosti ve zvoleném výzkumu, nespĺňuje však požadavky na doktorskou disertaci po stránce formální.

V Praze, 26. srpna, 2013

JUDr. Věra Jeřábková, CSc.

ředitelka Diplomatické akademie MZV ČR